

Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

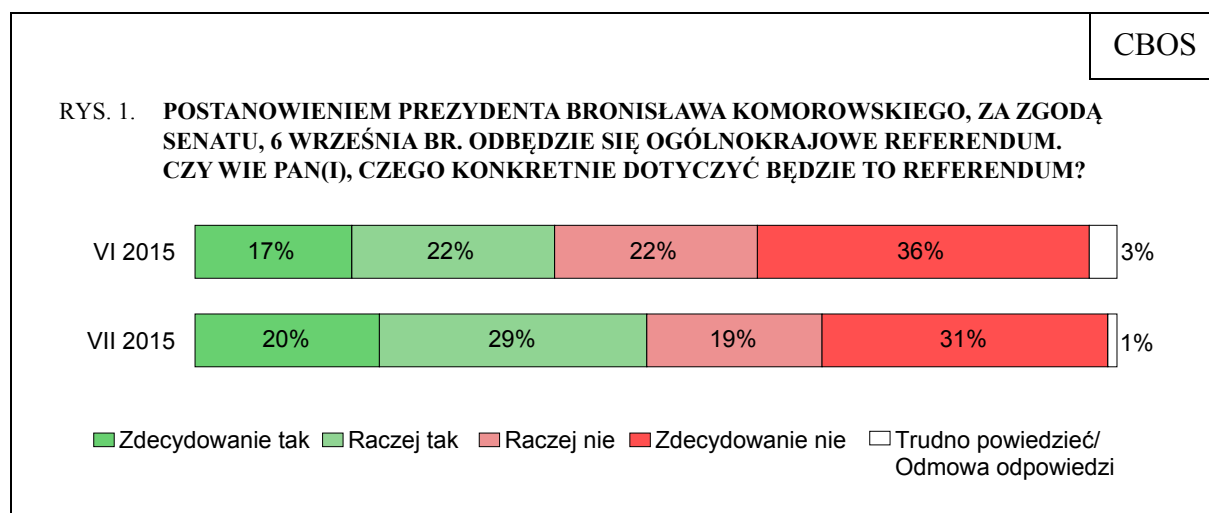

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Tylko 49% dorosłych Polaków deklaruje wiedzę o kwestiach, które 6 września będą poddane pod ogólnokrajowe referendum, a połowa (50%) nie orientuje się, czego będzie ono dotyczyć.
- ▶ Zainteresowanie udziałem w referendum nadal nie jest duże – tak jak w czerwcu jedynie 41% badanych twierdzi, że na pewno będzie w nim uczestniczyć.
- ▶ W porównaniu z poprzednim miesiącem znacząco spadło – zarówno wśród ogółu badanych, jak i respondentów pewnych głosowania w referendum – poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu, a zwiększył się odsetek osób mających problem z zajęciem jednoznacznego stanowiska w tej sprawie. Nadal jednak badani deklarujący udział w głosowaniu w większości opowiadają się za ich wprowadzeniem (58% wśród pewnych głosowania i 50% wśród deklarujących, że raczej wezmą w nim udział).
- ▶ Obecnie – tak samo jak w czerwcu – zdecydowana większość Polaków, niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum, wyraża poparcie dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (81% ogółu), nie zgadza się natomiast na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (75% ogółu).

Chociaż w porównaniu z poprzednim miesiącem więcej Polaków deklaruje wiedzę o kwestiach, które 6 września będą poddane pod ogólnokrajowe referendum (wzrost o 10 punktów procentowych), to aż połowa (50%) nie orientuje się, czego konkretnie będzie ono dotyczyć¹. Wiedzę w tym zakresie deklaruje obecnie 49% badanych, przy czym jedynie co piąty dorosły Polak jest jej pewien.

Wielozmiennowe analizy statystyczne² po raz kolejny pokazały, iż samoocenę wiedzy badanych o przedmiocie referendum różnicują przede wszystkim ich deklaracje dotyczące zainteresowania polityką – im jest ono większe, tym częściej respondenci twierdzą, że wiedzą, czego konkretnie dotyczyć będzie wrześniowe referendum. Porównanie z wynikami poprzedniego badania³ wskazuje, że choć przyrost wiedzy o ogólnokrajowym referendum nastąpił we wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na deklarowany stopień zainteresowania polityką, to w największym stopniu dotyczy to osób najbardziej się nią

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (302) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 lipca 2015 roku na liczącej 1044 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

³ Por. komunikat CBOS „Referendum - pierwsze reakcje przed rozpoczęciem kampanii”, czerwiec 2015 (oprac. B. Badora).

interesujących. Obecnie za poinformowanych o przedmiocie referendum (w mniejszym lub większym stopniu) uważa się przeważająca większość (82%) badanych ponadprzeciętnie zainteresowanych sprawami politycznymi, a także ponad połowa (55%) tych, którzy deklarują, że śledzą jedynie główne wydarzenia polityczne.

Tabela 1

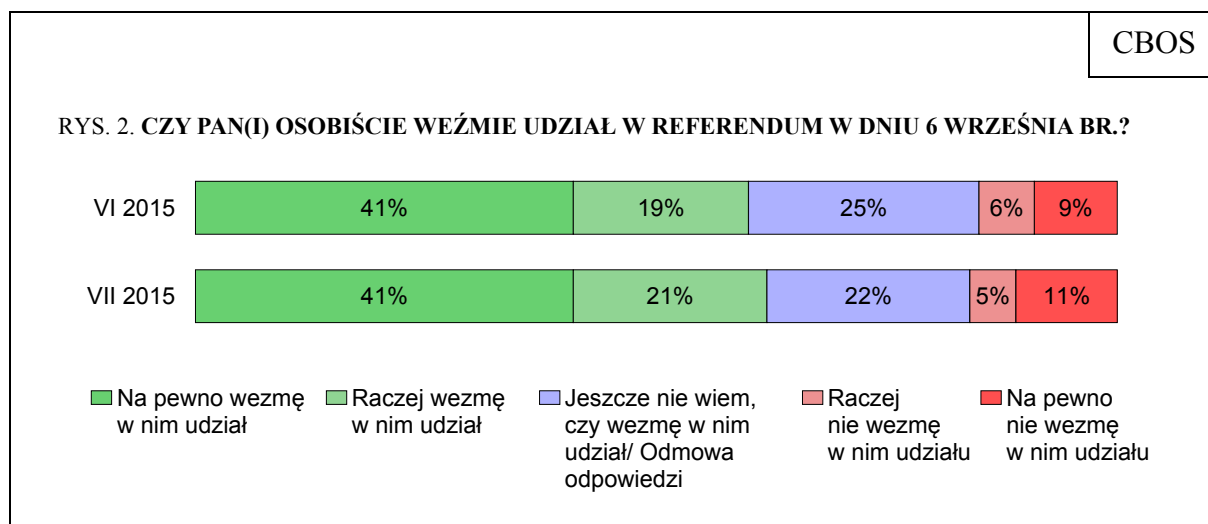
Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uwadze respondenta często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondenta to nie interesuje
	w procentach			
Zdecydowanie tak	54	21	7	3
Raczej tak	28	34	29	12
Raczej nie	10	22	19	19
Zdecydowanie nie	7	21	44	63
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	0	1	1	3

Deklaracje badanych w tej kwestii znacząco różnicują także poglądy polityczne oraz poziom wykształcenia. Za poinformowanych o przedmiocie referendum częściej niż pozostali uważają się badani określający swoje przekonania polityczne jako prawicowe lub lewicowe (po 62%), natomiast osoby niepotrafiące określić swoich poglądów na skali lewica–centrum–prawica w przeważającej większości (76%) deklarują brak wiedzy na ten temat. W porównaniu z poprzednim miesiącem we wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na poziom wykształcenia wzrosły odsetki respondentów deklarujących wiedzę o przedmiocie referendum, jednak tylko wśród osób z wyższym i średnim wykształceniem większość czuje się mniej lub bardziej poinformowana w tym zakresie, a w pozostałych grupach dominują osoby deklarujące brak wiedzy na ten temat (por. tabela aneksowa 1).

DEKLARACJE UDZIAŁU W REFERENDUM

Zainteresowanie udziałem w referendum 6 września nadal nie jest duże – tak jak w czerwcu jedynie 41% badanych twierdzi, że na pewno będzie w nim uczestniczyć. Dla porównania warto przypomnieć, iż przed referendum akcesyjnym w 2003 roku pewnych

głosowania było trzech na pięciu badanych⁴. W porównaniu z poprzednim miesiącem stosunek Polaków do udziału w referendum nieco się jednak zmienił – zmniejszyły się grupy niezdecydowanych (z 25% do 22%) oraz skłaniających się raczej ku absencji (z 6% do 5%), a nieco przybyło tych, którzy deklarują, że raczej w nim zagłosują (z 19% do 21%), oraz pewnych, że nie wezmą w nim udziału (z 9% do 11%).

Przeprowadzone wielozmiennowe analizy statystyczne⁵ wskazują, iż – tak jak przed miesiącem – zamiar udziału w referendum w największym stopniu wiąże się z deklaracjami dotyczącymi głosowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych⁶ – w większości pewne swego w nim udziału są osoby zamierzające uczestniczyć w wyborach do Sejmu i Senatu. Można zatem powiedzieć, iż w zbliżającym się referendum mają zamiar głosować przede wszystkim osoby generalnie skłonne do większej aktywności obywatelskiej. Warto też dodać, że o ile wśród zainteresowanych udziałem w potencjalnych wyborach parlamentarnych odsetek osób pewnych uczestnictwa w referendum nieco wzrósł w ciągu ostatniego miesiąca, o tyle w pozostałych wyróżnionych grupach zmalał. Ponadto wśród respondentów planujących uczestniczyć w potencjalnych wyborach parlamentarnych zamiar głosowania we wrześniowym referendum najczęściej deklarują ci, którzy twierdzą, że w drugiej turze tegorocznych wyborów prezydenckich poparli inicjatora referendum – prezydenta Bronisława Komorowskiego.

⁴ Por. komunikat CBOS „Poparcie dla integracji na cztery tygodnie przed referendum akcesyjnym”, maj 2003 (oprac. B. Roguska).

⁵ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

⁶ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w lipcu”, lipiec 2015 (oprac. B. Badora).

Tabela 2

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?		
	Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	Na pewno nie wziął(ęła)bym w nich udziału
	w procentach		
Na pewno wezmę w nim udział	58	13	6
Raczej wezmę w nim udział	22	23	16
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	14	53	26
Raczej nie wezmę w nim udziału	2	8	13
Na pewno nie wezmę w nim udziału	4	3	38

Podobnie jak przed miesiącem deklaracje dotyczące frekwencji wiążą się też z poglądami politycznymi, przy czym obecnie znacznie częściej niż pozostali głosowanie w referendum deklarują badani o poglądach lewicowych (56% pewnych swego w nim udziału i 19% raczej skłonnych głosować). Najmniejsze zainteresowanie udziałem w referendum jest wśród osób niepotrafiących określić swoich poglądów na skali lewica–centrum–prawica (por. tabela aneksowa 2). Deklaracje uczestnictwa w referendum nadal zależą przede wszystkim od poziomu wykształcenia badanych. Pewnych swego udziału jest obecnie ponad połowa (52%) badanych z wyższym wykształceniem, a kolejne 26% z tej grupy skłania się ku temu. Im niższy poziom wykształcenia, tym rzadsze deklaracje uczestnictwa w referendum. Warto też dodać, że pewni swego udziału w referendum są w większości badani, którzy deklarują, że wiedzą, czego będzie ono dotyczyć, natomiast wśród pozostałych zdecydowani pójść na głosowanie, stanowią mniejszość, a blisko jedna trzecia nadal się waha.

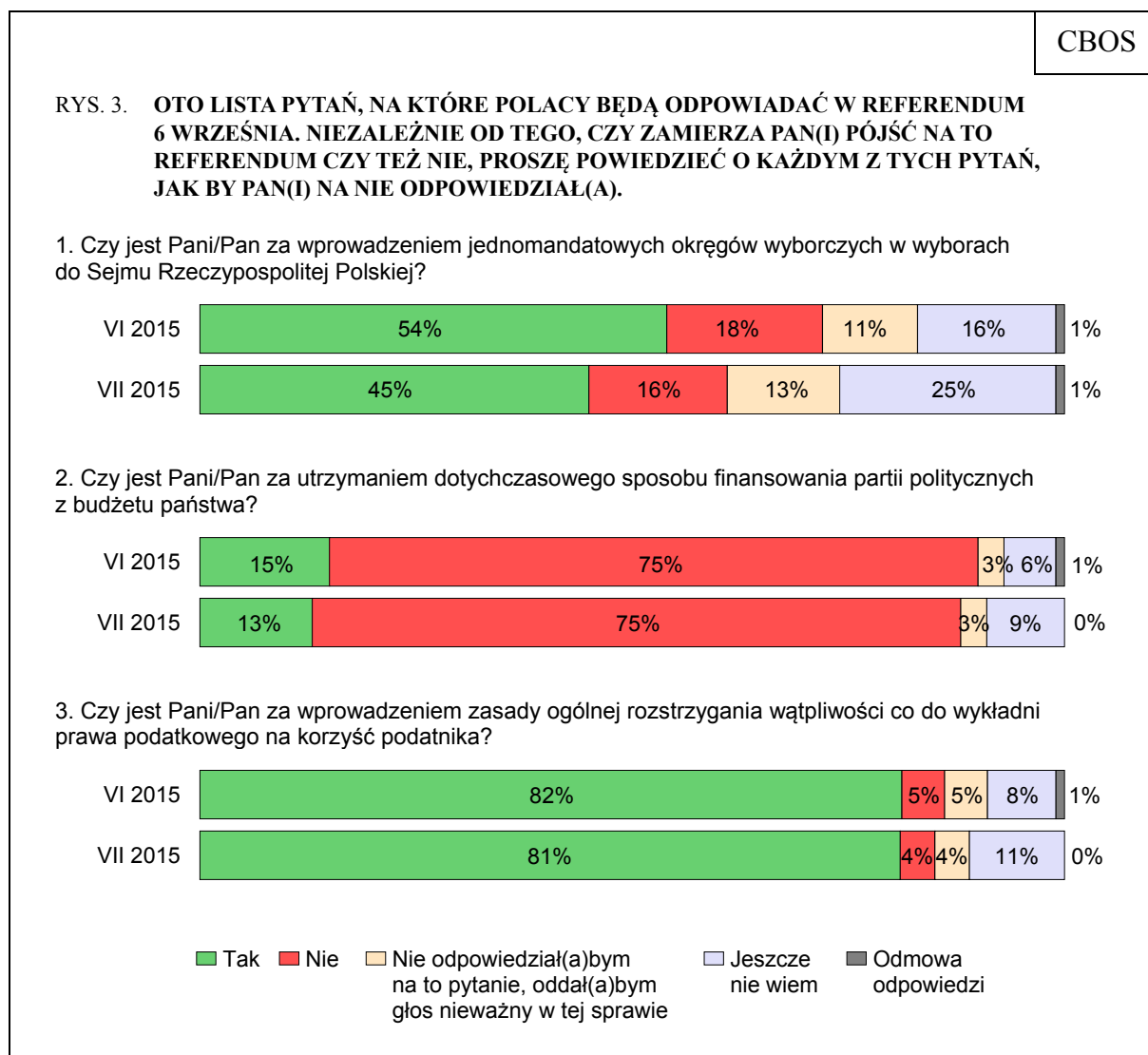
Tabela 3

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	63	52	33	22
Raczej wezmę w nim udział	14	27	26	17
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	12	13	32	31
Raczej nie wezmę w nim udziału	3	3	4	10
Na pewno nie wezmę w nim udziału	8	5	6	21

STOSUNEK DO KWESTII PODDANYCH POD REFERENDUM

Tak jak przed miesiącem pytanie o stosunek do kwestii poddanych pod referendum, które odbędzie się 6 września, zadaliśmy wszystkim respondentom, niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w tym głosowaniu.

Obecnie – tak samo jak w czerwcu – zdecydowana większość Polaków wyraża poparcie dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (81%), nie zgadza się zaś na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (75%). W porównaniu z czerwcem znacząco spadło natomiast poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu (z 54% do 45%),

a zwiększyła się grupa badanych mających problem z zajęciem jednoznacznego stanowiska w tej sprawie (z 16% do 25% wzrósł odsetek tych, którzy deklarują, że jeszcze nie wiedzą, jak zagłosują, a z 11% do 13% deklarujących oddanie głosu nieważnego). Nadal jednak respondenci zamierzający uczestniczyć w referendum w większości opowiadają się za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu (58% wśród pewnych głosowania w referendum i 50% wśród deklarujących, że raczej wezmą w nim udział). Porównanie danych z obu pomiarów wskazuje, iż wątpliwości co do wprowadzenia JOW w wyborach do Sejmu najbardziej wzrosły w grupie badanych niezainteresowanych udziałem w głosowaniu.

Na dwa miesiące przed referendum poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP dominuje jedynie wśród badanych w mniejszym lub większym stopniu zainteresowanych udziałem w nim, natomiast – tak jak w czerwcu – poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika, a także brak zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa zdecydowanie przeważa wśród badanych niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum.

Obecnie – podobnie jak w czerwcu – respondenci niezdecydowani, czy będą głosować, bądź w różnym stopniu skłaniający się ku absencji znacząco częściej niż zamierzający wziąć udział w referendum deklarują, że gdyby musieli odpowiadać na pytanie o wprowadzenie JOW w wyborach do Sejmu, to nie wiedzą, jaką odpowiedź by wybrali lub uniknęliby zajęcia stanowiska i oddaliby w tej sprawie głos nieważny. Ponadto nawet wśród pewnych swego udziału w referendum 17% nie wie, jak ostatecznie zagłosuje w tej sprawie, a wśród pozostałych badanych odsetki wahających się są znacznie większe. W przypadku pozostałych kwestii poddanych pod referendum stosunek respondentów w mniejszym stopniu związany jest z deklaracjami uczestnictwa w głosowaniu, jednak można zauważyć odwzorowanie prawidłowości stwierdzonej w przypadku pierwszego pytania. Znacząco wyższe poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika oraz brak zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa stwierdzamy wśród osób pewnych udziału w referendum, natomiast wśród pozostałych badanych częściej pojawiają się wątpliwości. Ponadto w przypadku trzeciego pytania, tak jak przed miesiącem, ponownie stwierdzamy częstsze odrzucanie tego rozwiązania wśród respondentów pewnych swojej absencji.

Tabela 4

Oto lista pytań, na które Polacy będą odpowiadać w referendum 6 września. Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć o każdym z tych pytań, jak by Pan(i) na nie odpowiedział(a).		Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?				
		Na pewno wezmę w nim udział	Raczej wezmę w nim udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział/ Odmowa odpowiedzi	Raczej nie wezmę w nim udziału	Na pewno nie wezmę w nim udziału
		procentowanie w kolumnach				
1. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Tak	58	50	29	33	22
	Nie	18	13	14	16	24
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	7	10	26	22	15
	Jeszcze nie wiem	17	28	30	29	35
	Odmowa odpowiedzi	0	0	1	0	4
2. Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Tak	14	10	13	9	10
	Nie	79	79	68	75	65
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	2	5	4	4
	Jeszcze nie wiem	5	8	13	11	18
	Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	3
3. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?	Tak	90	85	73	65	62
	Nie	3	2	3	4	12
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	1	4	9	9	5
	Jeszcze nie wiem	7	8	15	22	17
	Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	4

Przeprowadzone analizy statystyczne⁷ wskazują, iż sposób odpowiedzi na pierwsze pytanie referendalne, tak jak przed miesiącem, związany jest przede wszystkim z afiliacjami politycznymi badanych. Nadal częściej niż pozostali zwolennikami jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP są osoby o prawicowych poglądach politycznych, choć od ostatniego pomiaru poparcie dla JOW w tej grupie badanych znacznie spadło (z 63% do 50%). Analogicznie do poprzedniego miesiąca najwięcej przeciwników wprowadzenia JOW w wyborach do Sejmu RP jest wśród respondentów identyfikujących się

⁷ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

z lewicą, a w porównaniu z poprzednim pomiarem sprzeciw w tej grupie nieco wzrósł (z 29% do 33%). Należy jednak zaznaczyć, iż zwolennicy JOW w wyborach do Sejmu dominują niemal we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 3).

Ogólny spadek poparcia dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP znalazł swoje odzwierciedlenie w zmianach opinii w potencjalnych elektoratach partyjnych⁸. Nadal najsilniejsze poparcie dla wprowadzenia JOW jest wśród badanych, którzy w wyborach parlamentarnych zamierzają poprzeć komitet wyborczy Pawła Kukiza, dla którego wprowadzenie JOW było głównym punktem programowym w niedawnych wyborach prezydenckich. Jednak nawet w tej grupie obecnie mniej osób odpowiedziałoby twierdząco na pierwsze pytanie referendalne (spadek z 82% do 77%). Tak jak przed miesiącem przeciwko JOW w wyborach do Sejmu najczęściej są zwolennicy stowarzyszenia Ryszarda Petru NowoczesnaPL (39%) i Sojuszu Lewicy Demokratycznej (38%). Warto też zwrócić uwagę na większe poparcie dla wprowadzenia JOW w wyborach do Sejmu wśród zadeklarowanych wyborców sojuszu wyborczego firmowanego szyldem Prawo i Sprawiedliwość niż wśród zwolenników Platformy Obywatelskiej.

Tabela 5

Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Na kandydata której partii głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?							
	PO RP	PSL*	PiS (wraz z PR, PRz i SP)	SLD*	KW Pawła Kukiza	KW Ryszarda Petru NowoczesnaPL*	Inna partia	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach							
Tak	42	57	47	29	77	56	35	31
Nie	28	10	16	38	6	39	30	10
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	8	7	14	9	8	0	9	16
Jeszcze nie wiem	22	26	23	24	9	5	26	42
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	0	0	0	2

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Stosunek badanych do dwóch kolejnych pytań referendalnych obecnie najbardziej różnicuje deklarowane zainteresowanie polityką. Spośród analizowanych zmiennych

⁸ Por. komunikat CBOS „Referendum - pierwsze reakcje przed rozpoczęciem kampanii”, czerwiec 2015 (oprac. B. Badora).

społeczno-demograficznych widoczny jest natomiast wyraźny związek opinii w tych kwestiach z poziomem wykształcenia badanych. Wprawdzie poparcie ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa dominuje we wszystkich analizowanych grupach, jednak warto zauważyć, że za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii z budżetu państwa częściej niż inni opowiadają się badani najbardziej zainteresowani polityką, uważnie śledzący wydarzenia polityczne (32%). Ponadto opinie w tej kwestii różnicują deklarowane poglądy polityczne – niezmiennie przeciwko jego utrzymaniu najczęściej są osoby o poglądach centrowych (80%), natomiast za utrzymaniem częściej niż inni opowiadają się zwolennicy lewicy i prawicy (odpowiednio: 21% i 19%). Za utrzymaniem dotychczasowych zasad finansowania partii politycznych zagłosowałoby także co piąty badany z wyższym wykształceniem. Warto natomiast zauważyć, iż postulat zmiany w tym zakresie nadal najbardziej przemawia do uczniów i studentów (90%) – por. tabela aneksowa 4.

Tabela 6

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uwadze respondenta często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondenta to nie interesuje
	w procentach			
Tak	32	12	7	4
Nie	63	78	80	67
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	1	4	4	4
Jeszcze nie wiem	4	6	9	23
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	2

Podobnie jak w przypadku pierwszego pytania referendalnego, swoimi deklaracjami na tle innych badanych zgłaszających zamiar głosowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych wyróżniają się zwolennicy ruchu Pawła Kukiza, z których aż 93% zagłosowałoby przeciwko utrzymaniu obecnego sposobu finansowania partii politycznych, oraz badani zamierzający poprzeć sojusz wyborczy firmowany przez Prawo i Sprawiedliwość, którzy również w większości (59%) opowiadają się za zmianami, ale częściej niż pozostali nie wiedzą, jakie zająć stanowisko w tej sprawie (12%), lub wręcz optują za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (23%).

Tabela 7

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Na kandydata której partii głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?							
	PO RP	PSL*	PiS (wraz z PR, PRz i SP)	SLD*	KW Pawła Kukiza	KW Ryszarda Petru NowoczesnaPL*	Inna partia	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach							
Tak	14	17	23	11	6	37	8	13
Nie	82	79	59	84	93	63	85	62
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	1	0	5	0	0	0	0	7
Jeszcze nie wiem	3	4	12	4	1	0	7	15
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	0	0	0	2

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Wprowadzenie zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika znajduje zdecydowane poparcie we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 5). Warto jednak zauważyć, iż częściej niż pozostali popierają je badani deklarujący bardzo duże lub duże zainteresowanie polityką (92%), natomiast sprzeciw częściej niż inni zgłaszają ci, którzy w ogóle się nią nie interesują (10%). Ponadto wśród badanych niezainteresowanych polityką znacząca grupa (24%) nie wie, jak odpowiedziałaby na trzecie pytanie referendalne. Poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika jest też tym częstsze, im wyższy poziom wykształcenia badanych (90% wśród osób z wyższym wykształceniem). Warto też dodać, iż – tak jak przed miesiącem – w przypadku odpowiedzi na trzecie pytanie referendalne afiliacje partyjne badanych nie odgrywają znaczącej roli.

Tabela 8

Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uwagi respondent często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondent to nie interesuje
	w procentach			
Tak	92	85	80	60
Nie	1	4	1	10
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	1	5	5	3
Jeszcze nie wiem	6	6	14	24
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	3

Na dwa miesiące przed ogólnonarodowym referendum – mimo formalnego rozpoczęcia kampanii referendalnej – połowa dorosłych Polaków nie wie, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. Wiedzę w tym zakresie deklarują przede wszystkim ci, którzy bardziej interesują się polityką i mają wyraziste poglądy polityczne. Chociaż nieco rośnie odsetek Polaków deklarujących wiedzę o kwestiach, które będą poddane pod referendum, jednak praktycznie niezmienny pozostaje relatywnie niski poziom zainteresowania głosowaniem, co na razie nie gwarantuje frekwencji zapewniającej ważność tego referendum.

Pojawiające się w dyskusji publicznej argumenty za i przeciw w kwestiach zawartych w dwóch pierwszych pytaniach referendalnych powodują pojawienie się pewnej dynamiki w opiniach Polaków. W szczególności widać to w odniesieniu do pierwszego pytania – w porównaniu z czerwcem znacząco spadło poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu, a zwiększył się odsetek badanych mających problem z zajęciem jednoznacznego stanowiska w tej sprawie, choć nadal ci, którzy deklarują udział w głosowaniu, w większości opowiadają się za ich wprowadzeniem. Niemal niezmienny pozostaje stosunek badanych do dwóch pozostałych spraw będących przedmiotem referendum, choć w przypadku kwestii finansowania partii z budżetu państwa można zaobserwować niewielkie zmiany opinii w potencjalnych elektoratach partyjnych.

Opracowała
Barbara BADORA